

tam poprosijo, da ti s pomočjo nemških naprednih poslancev nastopijo. Kmetu se mora pomagati, kajti kmet je temelj državi! Pri prihodnjih volitvah pa naj prizadeti kmetje nikar ne pozabijo, da jih je Grafenauer v najhujši bedi zapustil in da jih klerikalci le takrat „ljubijo“, kadar potrebujejo njih glasove!

Vlomili so tatovi pri trgovcu Hattenberger v Mežici ter pokradli za 80 K blaga in denarja. **Ukradli** so baje neki igralci cirkuza krčmarju Niederdorfer v Ebersteinu 7 srebrnih žlic v vrednosti 56 K.

Kap zadela je v Tanzenburgu bivšega celovskega nadškofa dr. Kahna. Obrnilo mu se je k sreči kmalu na bolje.

Napredna zmaga. Pri volitvah v občini Winklern so zmagali naprednjaki v vseh treh razredih. Klerikalci so ostali v veliki manjšini. Čast zavednim volilcem! Na Koroškem ne sme priti klerikalizem do krmila, naj si bode potem nemško ali slovensko pobarvani klerikalizem!

Iz kolesa padel je v Celovcu vrtnar Jos. Fradl tako nesrečno, da si je glavo razbil in obležal mrtev na tleh.

Ukradel je neznanec v celovški gostilni Kopeinig društveno nabiralnico, v kateri je bilo 14 K.

Otrok zgorel. V Riedingu prišel je 3 letni otrok zakonskih Sand k peči. Obleka se je vnela in otrok je na dobljenih opeklinah umrl.

Utonil je kmet Albin Schatz v Klieningu. Baje je v temi v vodo zašel.

Zaprl so v Beljaku nepopoljšljivega tata Franca Glančnik, ki je zopet celo vrsto tatvin in sleparij izvršil. — Istotako so v Celovcu zaprli mesarja Janeza Sibitz zaradi raznih lumparij.

Sleparka. V Beljaku najela je neka ženska stanovanje. Rekla je, da je kuharica pri nekem knezu. Ob priliki pa je pokradla vdovi mnogo zlatnine in denarja ter je potem neznan kam izginila.

Tatvine. Krčmarju R. Schoba v bližini Sv. Mohorja ukradel je brčkone domači tat iz blagajne večjo svoto denarja. — Zakonskim Zleppnig v Spodnji Goričici ukradeno je bilo 90 K denarja. Posestniku Glančniku istotam pa mnogo perutnine.

Smrtna nesreča. Pri podiranju dreves ponesrečil je pri Altersbergu Jožef Preinl. Drvo je padlo nanj in ga zadelo tako hudo, da je bil v par minutah mrtev. Nesrečnež zapušča vdovo in 10 nepreskrbljenih otrok.

Kmalu začel je z lumparijami 10 letni učenec Anton Petrič v Beljaku. Smrkovec je že večkrat svojemu očetu ušel; zadnjič je nekega otroka napadel in mu s silo nekaj denarja vzela. Čez koleno z njim in bikovco v roko!

Pazite na deco! Mali deček Pij Jarc v Aichenbergu prišel je z roko v mašino za rezanje krme in pridobil hude poškodbe na roki.

Po svetu.

Vlak v vodo padel. Pri postaji Montreuil-Bellay (Francosko) podrl se je vsled povodnji železniški most ravno in hipu, ko je vozil čezenj osebni vlak. Vlak je padel v vodo. Utonilo je okoli 30 oseb, kakih 10 pa se je rešilo.

Podgane napadle so angleško mesto Cardiff. Na tisoče podgan je prišlo in požre vse, kar jim pride pod zobe. Ljudje se predznih živali ne morejo ubraniti.

Morska nesreča. Vsled viharja se je pri Rovignu v jadranskem morju potopil laški parnik »Romagna«. Utonilo je 60 oseb, medtem ko se jih je 10 rešilo.

Požigalec. V vasi Doberau na Češkem pogorelo je v kratkem času 7 velikih posestev. Zdaj so vjeli požigalca v osebi mesarjevega sina Karla Werner. Rekel je, da je iz »veselja nad ognjem« zažigal.

Veliki požar. V občini Visoko v Bozniji nastal je ogenj, ki je vpepil 400 poslopij, med njimi tudi eno turško šolo in cerkev. Škode je čez en milijon, a tudi ena ženska je zgorela, več oseb pa je hudo opečenih.

Velika razstrelba. V neki tovarni olja v Liverpoolu se je zgodila razstrelba, pri kateri je bilo 21 oseb ubitih, več kot 100 pa ranjenih.

3 kratna detemorilka. V Gostingju pri Gradcu umorila je dekla Marija Pöschel na prigovarjenje svojega ljubimca Janeza Kos troje svojih otrok. Ona kakor Kos sta bila vsak na 10 let ječe obsojena.

Razsodišče glede razpisa nagrad firme Ceres je na Dunaju že skupaj stopilo in pričelo pregledavati mnogo tisoč došlih odgovorov. G. profesor Adolf Hess, c. k. ravnatelj in strokovni nadzornik obrtnih učilišč, bil je tako prijazen, da je prevzel predsedstvo. Poleg tega sedijo v razsodišču: gdč. Lotte Richter, pisateljica kuhalne knjige in predstojnica konc. kuhalne šole; Jean J. Powondra, predsednik zveze avstrijskih kuharjev;

Georg Räder, izvedenec za reklamo, Berlin; Jos. Kunze, disponent firme G. Schicht a. dr. Ustje; Kamilo Wenzel, vodja oddelka za propagando G. Schicht a. dr.

Nadvojvoda Ivan in štajersko kmetijstvo.

(Ob stoletnici Joaneja.)

Te dni se praznuje stoletnico onega pomembnega dne, 26. novembra 1811, ko je gen. adjutant nadvojvode, Freiherr von Pley, zbranim štajerskim stanovom slovesno predal že 16. julija 1811 podpisano darilno listino, s katero je visoki gospod nadvojvoda Ivan »vse svoje na večletnih znanstvenih potovanjih in v velikim denarnim stroški zbrane znanstvene, pred vsem pa naravoslovne zbirke predal štajerskim stanovom v določbo, naj se s tem ustanovljeni narodni muzej rabi za izobrazbo mladine, za razširitev znanja in podjetnosti Štajercev sploh in naj se tudi za bodoče rodove ohrani v dobrem stanju« — Za primeren sprejem tega »narodnega muzeja« se je določil gradič grofa Leslie v Rauberjevi ulici v Gradcu, ki so ga z velikim vrtem in prostranim parkom vred štajerski stanovi kupili. Tam so ustanovili Joanej in popolno tehnično učilišče, ki se je otvorilo še v novembru 1811 in na katerem se je učilo m. dr. tudi kmetijstvo in gozdarstvo. Kot priprava na to tehnično učilišče se je ustanovila deželna višja realka s šestimi letniki. Tem potom podamo kratek pregled delovanja nadvojvode Ivana za pospeševanje štajerskega kmetijstva in logarstva.

Do leta 1801 vidimo mladega nadvojvodo Ivana na Tirolskem, kako se peča z utrdbami »te že od narave za utrjen tabor narajene gorate dežele v varstvenem sistemu Avstrije in Nemčije« in pri ureditvi narodne brambe.

»Na svojih vsakoletnih potovanjih po alpskih deželah je prišel večkrat tudi na Štajersko in je že takrat kazal živo zanimanje za vsa štajerska industrijska podjetja«. Leta 1802 je prišel v Neuberg, Mürtzsteg in Freyn in se je potem čez Veitsch, Krieglach in Semmering vrnil na Dunaj.

»Dne 8. julija sledečega leta je prišel zopet v Marijino Celje, obiskal Weichselboden in šotarstvo Rotmoos, 10. julija železolinivco Gollrad, šel na Seeburg in tam prenočil na planši. Nato je šel na Hochschwab, preko Goldsteina in Goldalpe na Sonnstein in Andrat-alpe na Leopoldsteinsko jezero, kamor je prispel 15. julija Isti dan je šel prvokrat na Erzberg, 16. skozi Vordenberg in se je potem skozi Muričino dolino vrnil v rezidenco.« Na nekem vojaškem potovanju je nadvojvoda Ivan leta 1804 prvič obiskal Gradec. Vsled nesrečnega miru v Požunu, 26. decembra 1805, v katerem je Avstrija izgubila tudi Tirolsko, se je nadvojvoda Ivan, ker so mu sedaj bile retske alpe zaprte, obrnil na noriške, prepotoval je z enako ljubeznijo Srednje Avstrijsko in Solnograško in se je odslej večkrat pokazal v Gradcu.

Leta 1807 je nadvojvoda kupil graščino Tharnberg v dolni Šolvarne nad Dunajskim Novim Mestom, ki jo je dal popolnoma popraviti in kjer je uredil veliko ovčarstvo. Pri svojih izletih na Štajersko, ki jih je delal oblečen po šegi tamošnjih kmetov, »je skušal že takrat po možnosti vplivati na povzdigo deželnega gospodarstva in blagostanja.« Tako je že leta 1808, meseca novembra dal umemu in naprednemu kmetu v Großölk, Jerneju Gintru, devet glav rogate živine najboljše tirolske pasme v dar, da bi tako povzdignil tamošnjo živinorejo.

Leta 1811 je obiskal Rogaško Slatino, nato je šel na Speikogel in od tam v Gradec, da bi tam oživo-tvoril svoje dolgo pripravljeno, velikansko delo, narodni muzej, s katerim se je začel neprestani ugodni vpliv na pospeševanje štajerskega gospodarstva. — Od oktobra 1815 do aprila 1816 je potoval s svojim bratom Ludovikom po zapadni Evropi in je poleg mnogega znanja prinesel s seboj tudi celo vrsto kmetijskih spodbud in vzorcev kmetijskih strojev, ki so se v teku časa pri nas udomačili, kakor n. pr. škotska brana, angleški in ameriški stroji za setev in žetev. Štajerski posestnik je postal leta 1818, ko je kupil Brandhof na severnem pobočju Seeburga z lesenim poslopjem, ki ga je pozneje razširil in kjer je uvedel vzorno urejeno planinsko gospodarstvo. Ker je bila takrat letina večkrat slaba, je po ubožnejših gorskih krajih ustanovil podporni zavod, da je navadil ubožce na rabo in pridelovanje krompirja

in je na ta način to takrat še malo znano jed uspešil. Tudi se ne bomo zmotili, če domnevamo, da zalostne izkušnje, ki jih je doživel takrat, v njem ni misel, da se naj za povzdigo takrat na Štajerskem zanemarjenega gospodarstva osnuje za Štajersko kmetijska družba. Še v letu 1818 je sam naredil osnove pravil in ga v 300 iztiskih razdelil med umne posestnike vseh slojev prebivalstva, naj izrečejo o njem svoje mnenje. Nato je pravila v končni obliki predložil 4. februarja 1819 cesarju v potrdilo.

Delokrog novoustanovljene družbe pa nikakor ni bil omejen samo na pospeševanje kmetijstva v običnem smislu, ampak se je raztezal na vse one vede in znanja, ki lahko služijo kmetijstvu. Najprej se je pod predstvom nadvojvode ustvarila centrala v Gradcu; sam nadvojvoda pa je potem potoval po raznih delih dežele osebno vodil ustanovitve podružnic (takrat se jih osonavlo 20); povsodi je osebno vodil volitve odborov teh podružnic in osebno sprejemal predloge in nasvete. S tem, da so bile podružnice posejane po celi deželi s svojim listom (»Verhandlungen und Aufsätze«) in družba dobivala vedno večji in širši vpliv. Kakor prej, tako in še bolj pogosto je potoval nadvojvoda po štajerskih planinah, odkar je imel v štajerskih planinah sam svoje posestvo. Oblečen je bil navadno v preprosto obleko štajerskih lovcev.

Ko so leta 1819 priredili osovski meščani in njihove navzočnosti veselico, je spoznal na zabavi na Okroglim in Topliškem jezerom svojo poznejšo ženo Ano, hčer cesarskega poštarja Plochla. Po mnogih ovirah se je z njo oženil leta 1823 na Brandhofu, potem pa je dobil od cesarja, svojega brata, za to potrebo dovoljenje. Vkljub temu, da se je moral po tej zeni vso tegetni javnemu delovanju, je vendar še bil na vse strani delaven. Navadno je obiskal vsakoletne seje pri večji podružnici in je povsodi pomagal z nasveti; to se posebno videlo pri podružnici v Brandhofu. (Zamenjal ruhadlo z modificiranim lemežem je menda iznašel sam.)

V ta čas gre tudi uvedba nove vrste ječmena, himalajskega, ki ga je dobil nadvojvoda od Sir Johna Sinclaira iz »Angleške in ga dal razdeliti med udeležene kmetijske družbe, s katerim pa se niso dosegli ugodni uspehi, ker se ni obnesel. Na nasvet nadvojvode so štajerski deželni stanovi kupili v letu 1822 posestvo z več hektarji vrta in polja blizu Gradca in so ga dali na razpoložje kmetijski družbi, da je tam uredila poskusno in vzorno kmetije; nadvojvoda sam je kmalu na to podaril kmetiji razne sadike in semena in voščene modele razsadnih vrst. Vsi ti modeli se nahajajo še danes v kmetijski zbirki c. k. tehniške visoke šole. Skrbel je nadvojvoda za to, da so stanovi postavili primerno poslopje (leta 1834), kjer so še razmnoževale in preskušale vse tiste znane vrste trt in sadja, kjer so se pridelovale vse vrste krmilne in trgovske rastline in se njih seme potem na zborovanjih razdeljevalo med člane kmetijske družbe.

Najprej je na svojem Brandhofu ustvaril vzorno živinorejo, nato pa je svojo pozornost posvetil tudi spodnještajerskim vinogradom. Splošno spoznavanje posestniku Tomažu Foreggerju v Lembachu je naročil, naj mu kupi primerno kmetijsko posestvo, ki bi s svojo visoko in neugodno lego bilo primerno za to, da bi lahko na njem drugim posestnikom pokazal v dejstvu, da se dado vkljub naravnim oviram s pridnostjo in znanjem doseči tako ugodni uspehi, da so lahko vsakomur za zgled. Vsled tega je Foregger kupil leta 1822 visoko na severozapadnem pobočju Pohorja ležečo gospodarstvo, ki je ležalo v Pekrah v lembaški občini in tukaj je nadvojvoda postal vinogradnik; vsled rednega sajenja porenjskih trt, primernega gnojenja in rezanja, zorenja in izbiranja in skrbnega kletarjenja je prideloval vino, kakor ga štajerska dežela dotlej še ni imela, tako imenovani »Johannisberger«.

Leta 1823 je povzročil, da je podružnica v Brandhofu prva dajala nagrade pridnim, skrbnim in spretnim poslom, kar so potem druge podružnice začele posnemati; sam je dajal dobro plemensko govedo in ovce za darila, da bi na ta način povzdignil živinorejo. Nadalje je povzročil, da so se leta 1824 zbrali rami vzorci domače in tujezemске volne koz in je dal potem na Dunaju v neki tvornici za šale delati z domačo volno poskuse, ki so dali že leta 1825 lepo, trdno in vendar prijetno prejo.

Ko se je leta 1829 slovesno praznovala desetletnica obstanka kmetijske družbe se je ustvarila nova, v družbi sami že štiri leta pripravljena vzajemna zavarovalnica

Umor na Dunaju.

Že v zadnji številki smo poročali o groznem umoru na Dunaju. Domači učitelj dr. Matkovič družine sekcijškega šefa Holzknechta zahteval je namreč hčerko Marijo za ženo. Ker se mu je to vsled njegove mladosti odreklo, ustrelil je hčerko, nadalje njena dva brata in še samega sebe. Naša slika kaže na levi strani umorjeno Marijo, na desni pa morilca.

„Štajerčevi“

kmetski koledar 1912

je izšel.

Cena 60 vin., po pošti 70 vin.

Pr. Maric von Holzkneccht — Dr. Rich. Matkovič
zur Wiener Familientragödie